

Verksamhetsberättelse

Diabetesfonden 2018



Diabetesfonden

Diabetesfondens verksamhetsberättelse 2018

Om oss

Diabetesförbundets forskningsfond, Diabetesfonden, stödjer forskning kring alla typer av diabetes för att hitta orsaker till och botemedel mot sjukdomen. Vi ökar även kunskapen kring diabetes och verkar för ett långt och friskt liv för de som lever med sjukdomen. Vårt uppdrag handlar om att dela ut forskningsanslag till alla varianter och aspekter av diabetes så länge forskningen bedöms hålla högsta vetenskapliga kvalitet.

Vår övertygelse är att det är viktigt att stödja alla diabetesrelaterade sjukdomar. Många av forskningsområdena kring diabetes har liknande vetenskapliga frågeställningar när det kommer till ämnesomsättning, nutrition, livsstilsfrågor, prevention, samt vårdvetenskap och omvårdnad. Forskning på dessa områden bidrar till framgångar som är till nytta för samtliga diabetessjukdomar, därför arbetar Diabetesfonden för att stödja forskning kring alla former av diabetes.

Tack vare våra givare kan vi årligen dela ut miljoner till svensk diabetesforskning. Ett vetenskapligt råd bestående av ledande diabetesforskare bedömer de forskningsansökningar som kommer in och lämnar därefter förslag till styrelsen. Detta för att säkerställa att de gåvor vi får in hamnar där de gör störst skillnad för diabetessjuka.

Forskningen har gjort så att människor med diabetes lever längre än tidigare, men ännu drabbas många av komplikationer och en förkortad livslängd. Mer resurser behövs för att minska komplikationer, förbättra behandlingar och i framtiden hitta botemedel mot diabetes. Din hjälp behövs för att nå dessa framsteg.

Höjdpunkter 2018

Insamlingsrekord

2018 var ett rekordår för Diabetesfonden som samlade in 48,6 miljoner kronor genom gåvor och testamenten.

Diabetesgala

För andra året i följd anordnade Diabetesfonden, tillsammans med Diabetesförbundet och NENT (Nordic Entertainment Group Sverige), en TV-sänd gala till förmån för diabetes. Diabetesfonden stod som förmånstagare för galan och det samlades in 7 miljoner kronor.

Höjt anslag

Diabetesfonden tog under året beslut om att öka anslaget till diabetesforskningen till totalt 27 miljoner kronor, vilket är ett nytt rekord.

Diabetesdokumentärer

Diabetesfonden medverkade i produktionen av en dokumentärserie om diabetes med namnet "Leva utan att dö - en serie om diabetes". I dokumentärerna, vars syfte var att öka kunskapen om diabetes, träffade programledaren Peter Jihde personer som kämpar med sin sjukdom och där de anhöriga också drabbas.

Diabetesfonden i siffror

- 27 miljoner till viktiga diabetesrelaterade forskningsprojekt
- Det totala antalet gåvor till Diabetesfonden var 65 105 stycken vilket är en ökning med 62 %
- Den 31 december 2018 hade Diabetesfonden 1 665 månadsgivare, vilket är en ökning med 44 %
- Diabetesfonden har tagit emot minnesgåvor från 13 799 personer vilket motsvarar 1 150 gåvor per månad.
- Diabetesfonden har tagit emot 13 gåvor på 25 000 kronor eller mer (varav en gåva på 3 miljoner kronor)

Forskning

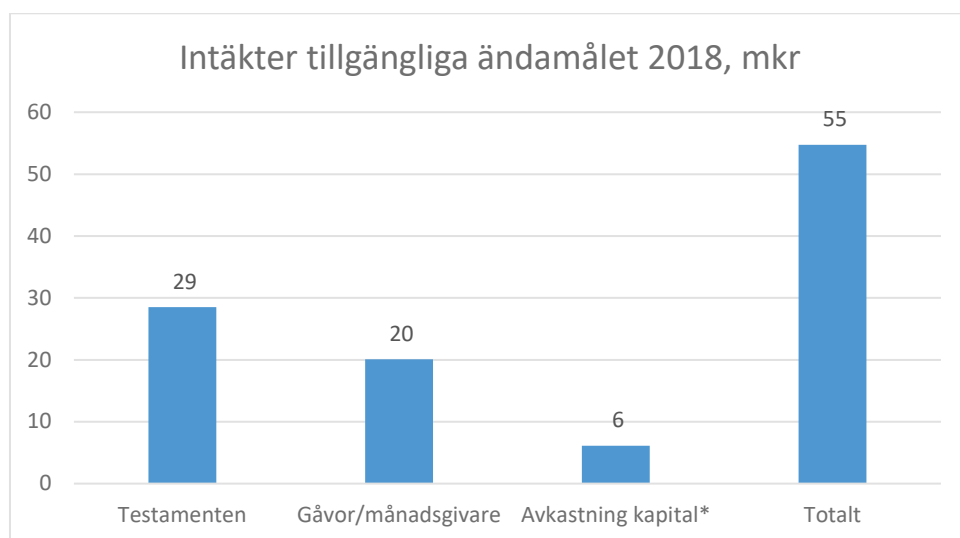
Fördelningen av anslag ser olika ut från år till år, då Diabetesfondens vetenskapliga råd bedömer forskningsprojekten utifrån vetenskaplig kvalitet och inte forskningsområde. De ansökningar, oavsett diabetesområde, med högst kvalitet är de ansökningar som beviljas forskningsanslag. Det är kvaliteten som är den avgörande faktorn, det är den som vi kan bedöma och kategorisera - vi kan däremot inte säga att något forskningsområde är viktigare än något annat - alla områden är viktiga.

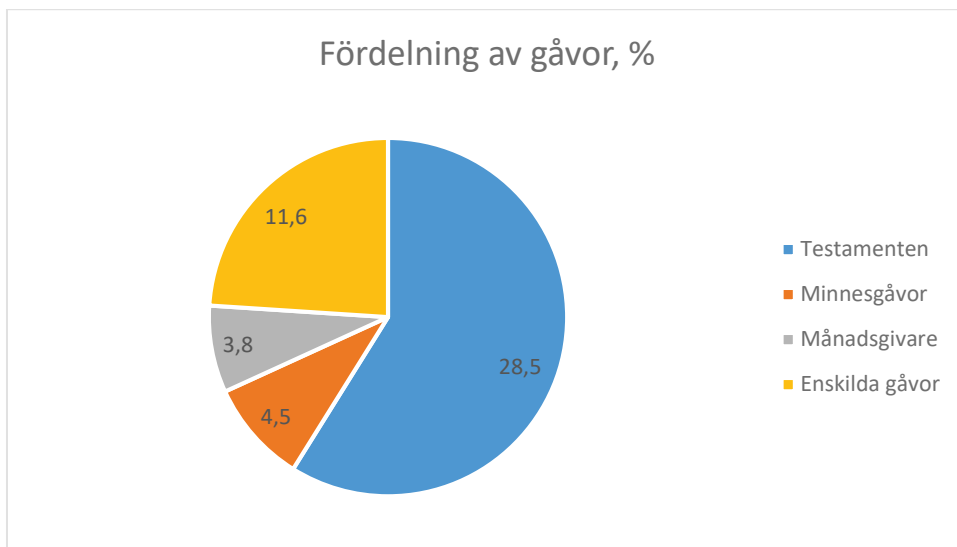
Under 2018 beslutade Diabetesfonden att dela ut 27 miljoner kronor till svensk diabetesforskning. Ett vetenskapligt råd bestående av tio av Sveriges ledande diabetesspecialister bedömer varje år de ansökningar som kommer in och lämnar en rekommendation till styrelsen som beslutar om anslag.

Ekonomi

Diabetesfonden delar ut forskningsanslag med hjälp av gåvor, testamenten och avkastning från det egna kapitalet. I enlighet med reglerna för 90-konto ser vi till att minst 75 % av insamlade medel går till ändamålet och vi strävar efter att hålla nere våra kostnader så mycket som möjligt - för att maximera anslagen till forskningen. Dock har vi som alla organisationer utgifter i form av exempelvis lokalhyra, löner och materialkostnad.

Under 2018 uppgick intäkter tillgängliga ändamålet till 54,5 miljoner kronor varav insamlings- och administrationskostnader uppgick till 7,2 miljoner kronor (13 %)





Effektrapport

Diabetesfondens arbete och vision

Diabetesfonden är en stiftelse som varje år delar ut anslag till diabetesforskning, samtidigt som vi sprider kunskap och förståelse för diabetes och problemen som sjukdomen medför.

Runt om i världen beräknas 425 miljoner människor leva med diabetes. En siffra som stiger i rasande takt då Internationella Diabetesfederationen (IDF) beräknar att 629 miljoner människor kommer leva med diabetes år 2045. Diabetes är en utbredd och omfattande folksjukdom. I Sverige lever nästan en halv miljon människor med diabetes och vi räknar med att upp till 150 000 personer lever med sjukdomen utan att veta om det. Diabetes är en ständigt aktuellt fråga för både drabbade och de som ligger i riskgruppen. Bara diabetes typ 2 beräknas kosta vården 11,6 miljarder om året, vilket innebär höga krav på vården som behöver kunna hantera och behandla, inte bara diabetes, utan också alla de följsjukdomar som följer med sjukdomen. Förutom risken att drabbas av hjärt-kärlsjukdomar så är ögon-, fot-, njur-, och nervskador vanliga och kostsamma komplikationer för personer med diabetes.

Forskningen går emellertid framåt. Tittar på vi på framstegen på 1900-talet så kan vi se hur forskningen har bidragit till att den återstående livslängden i Sverige har ökat från ett år till 57 år, för en person som drabbats av diabetes i 10-årsåldern. På Diabetesfonden ser vi att vi har ett viktigt arbete framför oss - vi vill se en framtid utan diabetes. För att komma dit behövs mer resurser till forskningen. Forskning som förhoppningsvis kan ge oss svar på varför vissa drabbas och för att i slutändan också hitta ett botemedel.

Tack vare de resurser som kommer in kan vi stödja svensk diabetesforskning med miljonbelopp varje år och på så sätt kan vi lösa gåtan kring diabetes.

Vår strategi

För att lösa diabetesgåtan anser vi att det är diabetesforskare som är de som är bäst lämpade att stödja för att uppnå vår vision, och därigenom eliminera orsakerna till diabetes. Idag delar vi ut stöd till alla typer av och områden rörande diabetes - eftersom vi ser att forskningsresultat på ett visst område också gynnar andra områden.



För att kunna dela ut pengar till forskning bedriver Diabetesfonden insamling. För att lyckas med insamlingsarbetet krävs aktuell och relevant informationsspridning för att upplysa om diabetessjukdomarna och konsekvenserna kring sjukdomen - genom att engagera givare i diabetesfrågor får vi fler som vill stödja forskningen. Utöver insamling har Diabetesfonden kapital som förvaltas för att ge avkastning. Resurserna från insamling och kapitalförvaltning fördelas främst till att stödja diabetesforskningen, medan en mindre del går till upplysningsverksamhet, och till insamlingsverksamheten för att säkra nya forskningsanslag, verksamhetsutveckling, och administration.

Kompetens och kapacitet

Diabetesfondens styrelse utser ledamöter till det vetenskapliga rådet som bedömer de forskningsansökningar som lämnats in och föreslår vilka forskningsprojekt som ska beviljas. Det vetenskapliga rådet består idag av tio av Sveriges ledande diabetesspecialister. Det vetenskapliga rådet ska vara tvärdisciplinärt sammansatt och omfatta sådan kompetens som är avgörande för att kunna bedöma ansökningar inom de olika områden som rådet har att bedöma. Samtliga ledamöter ska ha egen forskningserfarenhet och rådet i sin helhet ska innefatta klinisk erfarenhet inom diabetesområdet. Rådets ordförande och vice ordförande ska representera forskning inom tema "Eliminera orsakerna till diabetes" respektive "Eliminera konsekvenserna av diabetes".

Inom styrelsen finns kompetenser inom bl.a. juridik, forskning, medicin och ekonomi.

Diabetesfondens styrelse beslutar om verksamheten och har under 2018 haft tio sammanträden i olika former. Under året har de fått rapporter kring insamling, administration och ekonomi. Utifrån dessa har det funnits möjlighet att utvärdera hur verksamhetsplanen följts och målen uppnåtts.

För att förbättra arbetet med effektmätning och uppföljning arbetar Diabetesfonden enligt en målstyrningsmodell som bygger på en verksamhetsplan med översiktliga mål för verksamhetsåret. Verksamhetsplanen specificerar aktiviteternas syfte och mål för att vi ska kunna följa upp och utvärdera våra insatser.

Diabetesfondens framsteg och effekter

Vi har satt upp tre långsiktiga fokusområden som ska hjälpa oss att arbeta i linje med vår vision - mot en framtid utan diabetes.

Ett längre och friskare liv för personer med diabetes - Vi följer utvecklingen av sjukdomens konsekvenser och kan exempelvis se att komplikationer hos diabetespatienter minskar ju tidigare sjukdomen upptäcks. Detta belyser vikten av att öka medvetenheten om diabetes och tecken på insjuknande, samt risker och förebyggande av typ 2- diabetes.

Forskningen för att hitta orsakerna till och ett botemedel mot diabetes - Under 2018 beslutade vi att dela ut 27 miljoner till forskningsprojekt med tydlig diabetesrelevans, där syftet är att upptäcka orsakerna, bota, eller förbättra livet för diabetessjuka.

Ökad kunskap om diabetes och sjukdomens konsekvenser - Genom insamlings- och informationskampanjer sprider vi kontinuerligt information om diabetes och dess konsekvenser för att öka kunskapen om sjukdomen och för att få in pengar till forskningen. Under 2018 var vi en del av den diabetesgala som direktsändes på TV3, Viaplay och Viafree samt dokumentärserien "Leva utan att dö - en serie om diabetes" som även den sändes på TV3. Diabetesgalan, vars syfte var att samla in pengar till diabetesforskning och sprida



kunskap om sjukdomen nådde 634 000 tittare och dokumentärserien ökade i räckvidd med 28 procent jämfört med förra året. Två viktiga steg i att öka kunskapen om diabetes och sjukdomens konsekvenser.

Tidigare år har vi finansierat Svenska Diabetesförbundets tryck av informationsbroschyrerna; "Fina fötter - förebyggande fotvård", "Låt dig inspireras! Vad äter vi som är vuxna och har diabetes?", "Hantera vardagen med typ 2-diabetes - Egenvård och praktiska tips" och tidningen Bamse. Dessa publikationer har under året funnits att beställa eller ladda ner kostnadsfritt i Diabetesförbundets webbutik samt delats ut i publika sammanhang för att öka kunskapen om diabetes. Bland publikationerna som vi finansierat finns informationsmaterial för både typ 1 och typ 2-diabetes samt informationsmaterial anpassat för barn och unga.

Organisationens effekter kan mätas i framsteg hos de forskare som beviljas anslag. Alla ansökningar behandlas av Diabetesfondens vetenskapliga råd och deras uppgift är att föreslå de forskningsprojekt som är mest vetenskapligt lovande, som har störst kapacitet och som förväntas ge störst effekt. Nedan beskrivs ett av de projekt som vi stödjer.

Carina Sparud Lundin är docent och lektor vid Sahlgrenska Akademien på Göteborgs universitet och leder forskargruppen Stepstones-Diab. De ska nu för första gången i Sverige genomföra en kontrollerad randomiserad studie för att undersöka betydelsen av bättre och mer strukturerat stöd vid övergången till vuxenvård för personer med diabetes. Motsvarande studie har tidigare genomförts för unga med medfödda hjärtfel.

- Vi har sett ett behov av, och sug efter, att diskutera de här frågorna inom framför allt barnsjukvården. Den här frågan har uppmärksammats väldigt mycket under det senaste decenniet och det märks ett större intresse även från vuxenmottagningarna, säger Carina Sparud Lundin.

Trots att problemen med övergången mellan barn- och vuxenvård ofta diskuteras saknas kunskap och vetenskaplig evidens för vilka åtgärder som ger effekt. Men nu startar arbetet med en studie där forskarna ska jämföra vilken betydelse för hälsa och egenvårdsförmåga, så kallad empowerment, som ett strukturerat överföringsprogram har. Studien är upplagd så att 140 16-åringar lottas till att under en tvåårsperiod antingen delta i ett program med extra stöd vid överföringen, eller att få vård enligt gängse rutiner. Dessutom kommer forskarna att utvärdera samma faktorer hos 70 unga med diabetes på en redan befintlig särskild ungdomsenhet.

- Ungdomarna som lottas till programmet kommer att, utöver den vanliga vården, vid flera tillfällen få träffa särskilt utbildade överföringskoordinatorer. Tanken är att stötta dem i att ta större ansvar för sin egen vård och bli mer självständiga, säger Carina Sparud Lundin. Resultaten av överföringsprogrammet mäts sedan med hjälp av bland annat graden av delaktighet, ansvarstagande, egenvårdsförmåga, glykemisk kontroll och hälsostatus.

Årets nya forskningsprojekt

Diabetesfonden har 2018 beviljat anslag om 27 miljoner kronor till 31 stycken nya anslag som totalt delar på 12 745 000 kronor, samt 35 stycken rekommenderade anslag som totalt delar på 14 255 000 kronor. Här följer en kort presentation av de nya projekt som Diabetesfonden stödjer:

Hindrik Mulder, Lunds Universitet, Metabol kontroll av hormonfrisättning från langerhanska öar.

Juleen Zierath, Karolinska Institutet, Identifikation av skelettmuskelns faktorer och dess anpassning till träning som reglerar insulinkänsligheten i typ 2-diabetes.

Jorge Ruas, Karolinska Institutet, Neurturin, en ny myokin som ökar upptaget av muskelglukos och oxidativ metabolism.

Anders Tengholm, Uppsala Universitet, Cellulära reglermekanismer för frisättning av glukagon
Anna Krook, Karolinska Universitetet, Hur förbättrar fysisk aktivitet insulinkänsligheten?

Barbara Cannon, Stockholms Universitet, Brite/beige adipocyter.

Ulf Smith, Göteborgs Universitet, Typ 2-diabetes - nya markörer och mekanismer.

Giovanni Solinas, Göteborgs Universitet, Studier av klass-1 fosfatidylinositol-3 kinaser (PI3K) och deras betydelse i ämnesomsättning för behandling av överviktsrelaterad typ 2 diabetes.

Charlotta Ling, Lunds Universitet, Kan våra epigenetiska resultat användas för prognos och behandling av diabetes patienter?

Olle Korsgren, Uppsala Universitet, Azithromycin, insulin och kost Intervention studien i barn nyinsjuknade i typ 1 diabetes.

Bryndis Birnir, Uppsala Universitet, GABA reglering av den inflammatoriska miljön.

Åke Lernmark, Lunds Universitet, Kartläggning av tidig autoimmunitet mot betaceller - före klinisk diagnos.

Erik Renström, Lunds Universitet, Jonkanalers betydelse för rörelseaktivering av insulinproduktion.

Ingrid Wernstedt Asterholm, Göteborgs Universitet, På väg mot bättre läkemedel mot typ 2 diabetes genom ökad förståelse för fettvävens funktion och dess kommunikation med de insulinproducerande betacellerna.

Annika Rosengren, Göteborgs Universitet, Diabetes från barnaår till tidig medelålder - orsaker, trender och konsekvenser.

Charlotta Olofsson, Göteborgs Universitet, Reglering av adiponektinfrisättning i fettceller vid hälsa och vid metabol sjukdom.

Johnny Ludvigsson, Linköpings Universitet, Innovativa sätt att bevara kvarvarande egen insulinsekretion, särskilt intralymfatisk behandling med GAD-alum.

Eva Degerman, Lunds Universitet, Hur påverkar diabetes och insulin innerörats hörsel och balansorgan.

Unn-Britt Johansson, Sophiahemmet Högskola, Att leva med typ 1 diabetes och att tillämpa stresshanteringsstrategier som utgår ifrån Acceptance and Commitment Therapy.

Ulf Risérus, Uppsala Universitet, Fett i levern som ny måltavla för kostbehandling av typ-2 diabetes.

Albert Salehi, Lunds Universitet, VDAC1 en gemensam komponent i beta-cell och endotelcell dysfunktion: ett nytt tillvägagångssätt för behandling av typ 2-diabetes och dess komplikationer.

Olof Idevall Hagren, Uppsala Universitet, Primärt cilium - ett känslspröt av betydelse för öcellsfunktion.

Katarina Hjelm, Uppsala Universitet, Utveckling och test av modell för vård och utbildning av utlandsfödda personer med Typ 2 diabetes samt stöd för anhöriga.

Marju Orho Melander, Lunds Universitet, Tarmfloras roll för framtida risk för typ 2 diabetes och hjärtkärlsjukdom i svensk population: med fokus på nya integrativa data-drivna metoder och orsakssamband.

Martina Persson, Karolinska Institutet, Insulinresistens, fettväv och hjärt-kärlfunktion hos unga individer med typ 1 diabetes.

Jens Lagerstedt, Lunds Universitet, Lipoproteiner i diabetes och hjärtinfarkt.

Carina Sparud Lundin, Göteborgs Universitet, Utvärdering av överföringsprogram till vuxensjukvård för ungdomar med typ 1 diabetes STEPSTONES-DIAB.

Johanna Lanner, Karolinska Institutet, Mitokondrierna i fokus för att förbättra muskelfunktionen vid diabetesrelaterad fönstertittarsjuka.

Olov Rolandsson, Umeå Universitet, Intervention med kost, motion och metabol kontroll för att förhindra insjuknande i allvarlig neurokognitiv sjukdom hos personer med typ 2 diabetes och lätt nedsatt minnesfunktion - en pilotstudie.

Anna Möllsten, Umeå Universitet, Fysiska, psykologiska och socioekonomiska effekter av barn- och ungdomsdiabetes i Sverige -longitudinella registerstudier.

Anna Lindholm Olinder, Karolinska Institutet, Personcentrerad vård till barn och ungdomar med typ 1 diabetes.